

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs IV. Vtrum in Christo fuerit spes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

quæ affert & soluit Med. *super hoc art. & latius in 1. A*
 2. q. 67. art. 3. & alii recentiores ibidem. Et Astur.
in sua relect. de Gratia Christi, qu. 1. Concl. 5. pag. 61. &
Obi. 1. cont. 1. Aluar. super hoc art. Contra eandem concl. produ-
concl.
 ci possunt hæc argumenta. Primum est: quoniam
 Irenæus lib. 2. cap. 47. & lib. 4. cap. 25. & Tertul. in lib.
Solut.
 de Patientia, ca. 12. in fine dicunt fidem & spem man-
 nere in beatis: ergo etiam fuerunt in Christo. Resp.
 hos Patres nihil aliud intendere, nisi fidem in bea-
 tis manere, quo ad id quod perfectionis est, quod
 illi commune est cum sciētia & visione beatifica:
 hoc autem est cognitio seculæ obsecuitate, quæ fi-
 dei propria est.

Obi. 2. Secundum est: In Christo fuerunt liberalitas &
 magnificentia, & tamen defuit Christo istarum
 virtutum materia, scilicet diuitiæ: ergo licet Chri-
 sto defuit materia fidei, scilicet res obscure reuela-
Solut.
 tæ, potest in eo fides permanere. Resp. cum Caiet.
 nullam esse consequ. quia non est eadem: sed op-
 posita ratio: Nam licet Christo deesset materialis
 liberalitatis & magnificentia: non tamen illi de-
 erat ratio formalis harum virtutum: quia per pru-
 dentiam iudicabat quando & quomodo & qui-
 bus circumstantiis possint liberaliter & magnifi-
 ce distribui pecuniæ: at in fide contingit opposi-
 tum: quia Christo non deest materia fidei: manent
 enim mysteria Trinitatis & Incarnationis: sed ta-
 men deficit ratio formalis obiecti fidei, scilicet
 obscura reuelatio. Secundo dico neque Christo
 neque vili hominibus deesse diuitias contemnen-
 das. Sed responsionem hanc arguit Astur. quia ratio
 formalis specifica obiecti virtutis non potest sal-
 uari, nisi determinata ad talem materiam: talis vir-
 tutis: ergo deficiente materia liberalitatis & ma-
 gnificentia non potuit in Christo saluari forma-
 lis & specifica ratio harum virtutum. Antecedens
 probatur: quia hæc ratio formalis virtutis abstra-
 cta ab omni materia communis est ad omnem vir-
 tutem: explicatur hoc: nam si potest saluari for-
 malis ratio specifica virtutum deficiente totaliter
 materia, nulla ratio assignari poterit, propter quā
 in Angelis non reperiantur virtutes temperantiæ
 & fortitudinis: etenim Angelus bene potest pru-
 dentialiter iudicare quando & quomodo sit tem-
 perate viuendum aut fortiter agendum. Resp. fal-
 sum esse anteced. si sermo sit de materia in actu
Solut.
 existente: sufficit enim materia possibilis operan-
 ti. Ad probationem dico, rationem formalem vir-
 tutis respicientem materiam possibilem operanti
 non esse abstractam ab omni materia, sed habere
 materiam determinatam in esse possibile: Christo
 autem neque defuit formale harum virtutum, scilicet
 recta dispositio interior circa vsum pecunia-
 rum, neque possibilitas diuitiarum, sed Angelis
 defuit formale virtutis temperantiæ scilicet dis-
 positio passionum circa vsum ciborum, & vene-
 reorum, & materia fortitudinis, quæ sunt pericu-
 la mortis, quæ spiritualium substantiarum incor-
 ruptibilitati repugnant.

Replie. Contra secundam concl. colligi posset argu-
 tum, ex Suar. sed eius solutio plana est ex 5. no-
 tabili.

Obi. cont. 3. concl. Contra tertiam concl. est argum. Quia Chri-
 stus habuit meritum fidei, vt ait S. D. hic ad secun-
 dum: ergo etiam in eo fuit fides. Probatu con-
 sequentia: quia meritum alicuius virtutis, non est
 sine illa: nam si habetur per actum alterius virtu-
 tis: erit meritum illius tantum virtutis, cuius est ac-
 tus. Resp. nullam esse consequ. formaliter loquen-
Solut.
 do de fide secundum propriam & specificam eius
 rationem: conceditur autem loquendo de fide,
 quo ad id quod perfectionis in ea est, & quo ad id
 ex quo rationem habet meriti: hoc autem est obe-

dientia. Ad probationem dico meritum alicuius
 virtutis esse posse sine illa proprie & specificæ sum-
 pta: non autem sine illa, quo ad id quod in ea di-
 citur perfectionem, & ex quo eius actus habet ra-
 tionem meriti: & quia sanctum hoc potest vna
 virtus eminenter, in alia contineri: ideo meritum
 erit formaliter & proprie illius alterius virtutis,
 sed secundum rationem communem merendi, puta
 obedientiam, & quasi virtualiter erit etiam me-
 ritum virtutis in altera contentæ, eo sc. modo quo
 in altera continetur & in ea habet esse.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Christo fuerit spes.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod in Christo
fuerit spes. Dicitur enim in Psal. 30. ex persona Chri-
sti, In te Domine speraui. Sed virtus spei est, qua homo spe-
rat in Deum. Ergo virtus spei fuit in Christo.
Infra art. 6. ad 1. & a. 8. ad 2. & a. 9. ad 1. Et 1.2. q. 65. a. 5. ad 3. Et 2. 1. q. 18. a. 2. ad 1. Et 3. d. 16. q. 1. a. 5. q. 1. & d. 17. q. 1. a. 2. ad 3. q. 17. art. 5. ad 3.

Præterea. Spes est expectatio future beatitudinis, vt in
 Secunda parte habitum est. Sed Christus aliquid expecta-
 bat ad beatitudinem pertinens, videlicet gloriam corporis.
 Ergo videtur, quod in eo fuerit spes.

Præterea: Vnusquisque potest sperare illud, quod ad eius
 perfectionem pertinet, si sit futurum. Sed aliquid erat fu-
 turum, quod ad perfectionem Christi pertinet: secundum il-
 lud Eph. 4. Ad consummationem Sanctorum in opus mi-
 nisterij, in adificationem corporis Christi. Ergo videtur,
 quod Christo competeat habere spes.

Sed contra est, quod dicitur Rom. 8. Quod videt quis,
quid sperat? Et sic patet, quod sicut fides est de non visis, ita
& spes. Sed fides non fuit in Christo, sicut dictum est, ergo
nec spes.
Art. præ.

Respondendo dicendum, quod sicut de ratione fidei est,
 quod aliquis assentiat ijs, quæ non videt: ita de ratione spei
 est, quod aliquis expectet id, quod nondum habet. Et sicut
 fides, in quantum est virtus Theologica, non est de quocum-
 que non viso, sed solum de Deo: ita etiam spes, in quantum
 est virtus Theologica, habet pro obiecto ipsum Deum: cuius
 fruitionem homo principaliter expectat per spei virtutem:
 Sed ex consequenti ille, qui habet virtutem spei, potest et-
 iam in alijs diuinum auxilium expectare: sicut, & ille, qui
 habet virtutem fidei, non solum credit Deo de rebus diui-
 nis, sed de quibuscunque alijs diuinis sibi reuelatis. Chri-
 stus autem à principio suæ conceptionis plene habuit fru-
 itionem diuinam (vt infra dicitur) & ideo virtutem spei
 non habuit. Habuit tamen spes respectu aliquorum, quæ
 nondum erat adeptus: licet nō habuerit fidem respectu quo-
 rumcunque: quia licet plene cognosceret omnia, per quod
 totaliter fides excludatur ab eo: non tamen adhuc plene
 habebat omnia, quæ ad eius perfectionem pertinebant, puta
 immortalitatem, & gloriam corporis, quam poterat
 sperare.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc non dicitur de
 Christo secundum spes, quæ est virtus Theologica, sed eo,
 quod quadam alia sperauit nondum habita: sicut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod gloria corporis non per-
 tinet ad beatitudinem, sicut in quo principaliter beatitu-
 do consistat, sed per quandam redundantiam à gloria ani-
 mæ: vt in Secunda parte dictum est. Vnde spes secundum
 quod est virtus Theologica, non respicit beatitudinem cor-
 poris: sed beatitudinem anime: quæ in diuina fruitione
 consistit.

Ad tertium dicendum, quod adificatio Ecclesiæ per con-
 uersionem fidelium, non pertinet ad perfectionem Christi,
 quæ in se perfectus est: sed secundum quod alios ad parti-
 cipationem suæ perfectionis inducit. Et quia spes dicitur
 proprie respectu alicuius, quod expectatur ab ipso sperante
 habendum, non proprie potest dici, quod virtus spei Christo in cor. ar.
 ratione inducta conueniat.

Sensus quæsit.

QVÆSTIO est de spe, prout est virtus Theolo-
 gica, vt declarat S. D. in textu.

Forma

Forma Textus.

PRIMA CONCL. *Christus non habuit virtutem spei.*
 Probatur: Spes in quantum est virtus Theologica, habet pro obiecto ipsum Deum; cuius fruitionem homo principaliter expectat per spei virtutem: sed Christus à principio suæ conceptionis non expectavit, sed plene habuit fruitionem divinam: ergo virtutem spei non habuit. Maior habet duas partes: prima est: Spes in quantum est virtus Theologica, habet Deum ipsum pro obiecto. Probatur hæc pars ex convenientia Spei cum fide & cum omni virtute Theologica: quia fides in quantum est virtus Theologica, est solum de Deo: ergo etiam spes, in quantum est virtus Theologica, est solum de Deo. Altera pars est: Cuius fruitionem &c. Probatur hæc pars ex similitudine proportionali spei cum fide; quia sicut de ratione fidei est ut aliquis assentiat utiis quæ non videt, ita de ratione spei est ut aliquis expectet id quod nondum habet: ergo spes in quantum est virtus Theologica, expectat fruitionem Dei principaliter, id est, ut obiecti principalis.

SECUNDA CONCL. *est: Christus habuit spem respectu aliquorū, quæ nondum erat adeptus.* Probatur: quia Christus adhuc plene non habebat omnia, quæ ad eius perfectionem pertinebant puta immortalitatem & gloriam corporis: ergo hæc poterat sperare. Consequentia probatur seu declaratur ex vna convenientia & vna differentia inter fidem & spem: conveniunt enim quod sicut ille, qui habet virtutem fidei, non solum credit Deo de rebus divinis, sed etiam de quibuscumque aliis divinitus sibi revelatis, ita qui habet virtutem spei Theologicæ, non solum Dei fruitionem expectat principaliter: sed ex consequenti potest etiam in aliis divinum auxilium expectare. Differunt autē respectu Christi: quia Christus plene cognoscebat omnia: & id eo fides ab eo totaliter excludebatur: non tamen adhuc plene habebat omnia, quæ ad eius perfectionem pertinebant: Scideo hæc poterat sperare.

Controversia Vnica.

De veritate primæ conclusionis. An scilicet in Christo fuerit virtus spei?

SVAR. in com. tria dicit. Primum est, necessarium esse in Christo habitum infusum, à quo eliciatur actus expectandi & desiderandi gloriam corporis. Secundum est: ab uno & eodem habitu elici plures actus circa Deum, ut est bonum nostrum à nobis amabile amore concupiscentiæ, quo amamus nostram supernaturalem beatitudinem: hi vero actus sunt amor, desiderium, spes & delectatio seu gaudium, & ab hoc eodem habitu (inquit Suarez) manet etiam actus expectandi & desiderandi gloriam corporis: & hic habitus pro ut est in via, dicitur spes denominatione sumpta ab actu difficiliore & maxime arduo & necessario viatori: Et licet hic habitus prout connotat imperfectio-

Naz. in D. Thom. 3. partem.

A bitū prout illū respicit; at vero ut respicit actum amoris, respicit Deum ut summum bonum proprium abstrahendo ab absentia, & sic potest manere in patria gaudium etiam efficiendo: qui actus sunt principales & primarij respectu illius habitus secundum se.

Vasq. dist. 43. c. 2. tria dicit. Primum est: In Christo mansisse actum veræ spei virtutis Theologicæ usque ad resurrectionem elicitum per auxilium divinum: Et in beatis esse actum spei respectu gloriæ corporis. Secundum est: habitum spei non fuisse in Christo, neque in beatis manere ante resurrectionem. Tertium est: sibi non probari sententiam Cai. neque opinionem Suarezii, & actus illos amoris concupiscentiæ in beatis non esse supernaturales sed naturales.

S. D. hic, & 1. 2. q. 67. a. 3. & 5. & 2. 2. q. 18. a. 2. & alibi negat spem, quæ virtus est Theologica, aut eius actum in beatis manere, aut in Christo fuisse. Quam sententiam sequuntur omnes eius discipuli, & eam explicat hic optime Cai. & tueretur eam Dur. in 3. dist. 26. q. 3. num. 6.

Ex iis, quæ spei, ut virtus est Theologica, & actibus eius propria ac essentialia sunt, appposito quæsito respondendum est. Hæc vero breviter ex D. Tho. doctrina colligenda sunt.

NOTANDVM est igitur primo, ex primâ secundâ, q. 62. per virtutem hominem perfici ad actus quibus in beatitudinem ordinatur. Et quia beatitudo supernaturalis excedit proportionem humanæ naturæ, oportet ut homini superaddantur divinitus aliqua principia, per quæ, addito etiam adiutorio divino, ita ordinetur ad beatitudinem supernaturalem, sicut per principia naturalia ordinatur ad finem, seu beatitudinem naturalem: hæc autem principia virtutes dicuntur Theologicæ: tum quia Deum habent pro obiecto, in quantum per eas recte ordinamur in Deum: tum quia à Deo solo nobis infunduntur: tum quia sola divina revelatione in sacra scriptura huiusmodi virtutes traduntur. Ordinatur autem homo in Deum ut finem supernaturalem: primo quidem secundum intellectum, cui adduntur principia supernaturalia, quæ solo divino lumine capiuntur: & hæc sunt credibilia de quibus est fides. Secundo per voluntatem dupliciter: primo quantum ad motum intentionis tendentem in Deum finem supernaturalem, ut possibilem consequi, quod pertinet ad spem. Secundo quantum ad unionem quandam spirituales, per quam quodammodo transformatur in illum finem, quod fit per charitatem. Deinde notandum est ex eodem S. D. in 2. 2. q. 17. a. 2. beatitudinem æternam principaliter quidem obiectivam: secundario vero formalem, ut exponit ibi Caiet. esse obiectum proprium spei, quia spes attingit Deum innitens eius auxilio ad consequendum bonum speratum: & cum effectus debeat esse causæ proportionatus, bonum quod principaliter à Deo sperare debemus est bonum infinitum, quod proportionatur virtuti Dei adiuvantis: nam virtutis infinitæ proprium est ad infinitum bonum perducere: hoc autem bonum est vita æterna, quæ in fruitione ipsius Dei consistit. Non enim minus aliquid ab eo sperandum est, quam sit ipse: cum non sit minor eius bonitas, per quam bona creaturæ communicat, quam eius essentia: & ideo proprium & principale obiectum spei est beatitudo. Hæc ibi S. D. & in art. 4. eiusdem q. ait, spem duo respicere scil. bonum quod quis obtinere intendit, & auxilium per quod illud bonum obtinetur: & bonum quidem obtinendum esse beatitudinem: divinum autem auxilium esse causam primam inducentem ad beatitudinem. Et

FF

in art. 5.

Resolutio. Spei necessitas est obiectum, tam principale quam secundarium, & obiectum eius proprium.

Sententia Doctorum.

in art. 5. ait spem habere rationem virtutis ex hoc, quod attingit supernaturalem regulam humanorum actuum, quam attingit & ut primam causam efficientem, in quantum eius auxilio innititur, & ut ultimam causam finalem, in quantum in eius finitione beatitudinis expectat. Ex quo patet, principale obiectum spei quatenus virtus est, esse Deum: atque ideo spem virtutem esse Theologicam, ut ibi deducit S. D. Vbi Cai. aduertit, spem ad amorem concupiscentiae pertinere, & respicere Deum immediate, tam ut primum efficiens, quam ut ultimum finem, quod ibi probat erudite contra Durandum. *Præterea notandum est ex eodem S. D. 1. 2. q. 67. a. 3.* spem non posse manere post mortem in statu gloriæ: quoniam id quod ex sui ratione importat imperfectionem, non potest simul stare cum subiecto opposita perfectione perfecto, sicut motus qui in sua ratione importat imperfectionem subiecti: cum sit actus existentis in potentia in quantum huiusmodi, quando illa potentia reducitur ad actum, cessat motus: quia quod factum est album, iam non dealbatur: spes autem importat motum quendam in id, quod non habetur: & ideo quando habetur id quod speratur, scilicet diuina fruitio, iam spes esse non poterit. Hæc ibi S. Tho. & in a. 5. probat nihil spei, quod sit idem numero vel specie cum ipsa spe, remanere in patria: sed solum idem genere. Eandem doctrinam habet S. D. in hoc a. Denique notandum est ex D. Thom. 12. qu. 40. a. 8. ad primum, & q. 45. art. 4. ad secundum, & ex D. Bon. in 3. dist. 33. q. 8. & Alb. ibid. a. 12. spem necessario postulare, ut bonum per eam speratum ita sit arduum, ut excedat communem statum & non possit obtineri, sine impedimento: cuius ratio est: quia spes est in irascibili, cuius nativa proprietas est tendere ad superanda contraria ut superemineat eis: & ideo requirit obiectum, quod habeat contrarium impediens eius consecutionem. Cum igitur effectus habens in subiecto causam infallibilem, ex qua sequatur, non habeat tale contrarium impediens, non erit arduum: & ob hanc causam gloria corporis non cadit sub spe in eo, qui habet gloriam animæ, ad quam infallibiliter statuto tempore consequetur, & quæ non admittit oppositum sufficienter potens impedire eius sequelam.

Ostenditur
ex prædictis
Vasq. male
assignasse
obiectum for-
male spei,
& explicatur
eiusdem
virtutis ob-
iectum ex
doctrina D.
Thomæ.

Ex his sequitur primo Vasq. male assignasse obiectum formale spei dicendo difficultatem, quæ est de ratione obiecti spei, non in eo positam esse, ut aliquid per labores & passiones conquirendum speremus: sed in eo ut ab alio illud speremus: eo quod hoc ipso, quod in alterius positum est libertate, arduum censetur ut sperari possit. Quæ doctrina falsa est: quamuis enim ratio boni ardui, quod est obiectum formale spei, requirat ut ex alterius dependeat voluntate, ut pater in allegata doctrina D. Tho. Hoc tamen solo non constituitur obiectum formale spei, quod est bonum arduum possibile adipisci: alioquin in beatis esset spes: cum à Deo expectent gaudia accidentalia & auxilia pro futuris actionibus, & aliorum beatitudinem: quæ omnia sunt illis futura & pendent ex diuina voluntate: Ad constituendum igitur obiectum prædictum formale spei requiritur primo, ut bonum quod appetitur excedat communem statum, & non possit obtineri sine impedimento. Secundo ut illud bonum sit beatitudo propria: principaliter quidem obiectiua, secundario autem formalis, quatenus scilicet est affectio obiectiua: aliis vero beatitudo non per spem, sed per charitatem desideratur absolute loquendo, ut ait S. D. in 2. 2. quæst. 17. art. 3. Postremo requiritur, ut ratio boni sit futura: & quia vnio partium humanitatis Christi neque erat beatitudo, neque ad animæ

beatitudinem ut futuram ordinabatur sed ut præsentem, ideo spei quæ virtus est Theologica obiectum esse non potuit, sicut neque continuatio incarnationis, quæ mensuratur æternitate vel æuo: atque ideo non habet secundum se rationem futuri, ad eandem virtutem ut eius obiectum primum, aut secundarium minime pertinebat. Vnde S. D. in 1. 2. q. 67. a. 4. ad 2. & 3. ait gloriam sanctorum continuatam non esse obiectum spei: quia est absque successione secundum quandam æternitatis participationem, in qua non est præteritum & futurum sed solum præsens. Et ibidem ad tertium ait in animabus sanctorum respectu gloriæ corporis posse quidem esse desiderium: non tamen spem proprie loquendo, neque secundum quod spes est virtus Theologica, cuius obiectum est Deus, non autem aliquod bonum creatum: neque secundum quod spes communiter sumitur: quia obiectum spei est arduum: bonum autem, cuius iam inuitabilem causam habemus, non comparatur ad nos in ratione ardui: Vnde (inquit) non proprie dicitur aliquis, qui habet argentum, sperare se habiturum aliquid, quod statim in potestate eius est, ut emat: similiter ergo qui habent gloriam animæ, non proprie dicuntur sperare gloriam corporis sed solum desiderant.

Secundo sequitur ex dictis intelligentia dictorum D. Thom. de virtutibus, q. 4. a. 7. Ex quibus illud præcipuum est: videlicet spei secundum quod est virtus Theologica, obiectum formale esse auxilium diuinum, cui inhæretur: intelligendum est enim de auxilio diuino ut adiuvante ad consequendam beatitudinem, quod idem est ac si diceretur obiectum formale spei esse beatitudinem essentialem animæ, ut assequendam per auxilium Dei. Vnde S. D. infra a. 6. ad 1. ait spem, secundum quod est virtus, respicere non solum auctorem boni sed etiam ipsum bonum, in quantum est non habitum, quod etiam affirmat in 2. 2. q. 17. a. 2. 4. 5. & 6. ad 3. & q. 18. a. 2.

Secundo principaliter sciendum est, actus sperandi & desiderandi Deum in via ex amore nostro, & delectationem vel gaudium in patria de adoptione Dei esse actus secundum substantiam supernaturales. Cuius oppositum absque solido fundamento docet Vasq. Et probatur primo de actu desiderii: quia prima Cor. 2. & Isaia 64. dicitur. Oculi non viderunt, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt illum, & addit Apostolus: Nobis reuelauit Deus per Spiritum suum. Quæ verba exponens ibi Cai. ait: Cor pro voluntate in sacra scriptura ponitur, & significatur, quod excedit omne desiderabile voluntate hominis. Et Rom. 8. dicitur: Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus: quia secundum Deum postulat pro sanctis. Quæ verba exponens ibi S. D. ait, spiritum desiderare: quia desiderare nos facit. Secundo probatur: quia esurire & sitire, id est desiderare iustitiam est desiderare bonum proprium: at hoc desiderium est actus supernaturalis: quia Matth. 5. est vna ex beatitudinibus: ut autem ait S. D. in 1. 2. q. 69. a. 1. beatitudines sunt actus donorum, ad quæ mouet Spiritus S. ac proinde sunt actus supernaturales. Tertio probatur: quia in Concilio Araus. can. 6. definitur, non ex nobis sed ex gratia Dei fieri, ut desideremus veniam peccatorum: sed hæc est bonum nobis vile ad beatitudinem: ergo non omnia huiusmodi bona possumus ex naturalibus desiderare. Confirmatur: nam ad iustificationem concurret desiderium, quo quis tendit ad iustitiam, ut ait S. D. 1. 2. q. 113. a. 5. Nomine vero iustitiæ intelligitur iustificatio, quæ est bonum nostrum, ut ibi notat Conradus: at hoc desiderium est supernaturale & ex gratia Dei: ergo simil-

Probat
contra Vasq.
actum sperandi
de delectatione
randi Dei
in via ex amore
nostro, & delectationem
ex gaudium
de adoptione
Dei esse
actum secundum
substantiam
supernaturalem.

similiter desiderium Dei erit actus supernaturalis. Et quis audeat viribus naturæ tribuere, quod dicitur *Psalm. 41. Sitivit anima mea ad Deum fortem viuum.* Et quod ait Apost. *ad Philip. primo: Desiderium habens dissolutum, & esse cum Christo?* Quarto probatur idem: quia expectatio gloriæ corporis est actus supernaturalis, ut etiam tateatur Vasquez: quia scilicet sic respectu boni nostri: expectatur tamen ex diuino auxilio supernaturali. Sed qui desiderat beatitudinem essentiali ex amore sui, desiderat aliquod obiectum supernaturale, prout est bonum suum, & saltem in actu exercito desiderat illud ex auxilio diuino: alioquin peccaret si auxilium diuinum excluderet à tali desiderio: ergo actus quibus fideles Deum desiderant, sunt supernaturales. Vide etiam ea, quæ diximus *1. p. q. 1. 2. a. 1. in secundâ Contr.*

Deinde probatur etiam gaudiū de adepta beatitudine esse actum secundum suam substantiam supernaturalem. Primo: quia tale gaudium de præsentia Dei est fructus Spiritus S. ut patet ex Apost. *ad Gal. 5.* & explicat ibi S. D. & in *1. 2. q. 70. a. 2.* at fructus Spiritus S. est actus secundum substantiam supernaturalem: ergo. Præterea eiusdem rationis sunt amor alioquin boni, & desiderium illius cum est abiens, & gaudium illius cum est præsens, ut ait S. D. in *2. 2. q. 29. a. 4. & q. 51. ar. 2.* Sed amor Dei, ut obiectum est beatificum, est supernaturalis: quia est actus charitatis: ergo etiam desiderium illius abiens, & gaudium de illo præsentia sunt actus supernaturales. Tertio: Eiusdem rationis est desiderare, vel gaudere de aliquo bono, & timere contrarium illius: & sicut naturale nobis est desiderare bona nobis utilia & delectabilia, & gaudere de illorum præsentia, ita nobis est naturale timere mala contraria: & ideo nulla ponitur virtus, aut habitus ad timendum mala nobis naturaliter contraria, vel ad dolendum de illis: sed hoc non obstante timor inferni est supernaturalis qui non habetur ex viribus naturæ: sed ex inspiratione Spiritus S. ut definit Concil. Trid. *sess. 6. c. 5. & 6. non in cap. 5.* docet dispositionem ad nostram iustificationem haberi per gratiam Dei, & *cap. 6.* declarat timorem, quo homines se esse peccatores intelligentes à diuinâ iustitiæ timore concutuntur, esse dispositionem ad iusticiam. Quarto probatur idem: quoniam actus, qui versantur circa obiectum supernaturale formaliter, sunt supernaturales; at prædicti omnes actus versantur circa obiectum supernaturale formaliter, quod est Deus clare visus, quia ratione est hominis beatitudo obiectiva: ergo. Denique probatur idem: Quia amor charitatis, quo amamus nos & proximos, est omnino supernaturalis: ergo etiam est supernaturale desiderium, quo volumus nobis Deum & beatitudinem supernaturalem, & gaudium quo gaudemus de illius adoptione. Probatur sequela: quia omnis amor amicitia, qualis est actus charitatis, includit amorem concupiscentiæ, quo amico desideramus bona non habita, & includit gaudium de bonis quæ habet, ut ait S. D. in *1. 2. q. 26. a. 4.* & explicat ibi Cai. Quod autem inter bona, quæ per supernaturalem amicitiam proximo desideramus, & de quorum adoptione gaudemus, computetur beatitudo, docet S. Tho. *1. p. q. 60. a. 5. ad q. 2. q. 25. a. 2. & de Virtutibus, q. 2. a. 3. ad 17. & art. 7.* de quo plura diximus in *1. part. q. 60. art. 3.*

Abu des- TERTIO principaliter aduertendum est, actus desiderandi Deum in via ex amore, quo nos ipsos amamus, & delectationem vel gaudium in patria de adoptione Dei non posse esse elicitos à virtute spei. Ad cuius euidentiam scito, beatitudinem suam. in D. Thom. 3. partem.

pernaturalem sub triplici ratione posse esse obiectum amoris, desiderii & gaudii. Prima est quatenus absolute est bonum nostrum & proximorum: & ita terminat actus charitatis, scilicet amorem, desiderium & gaudium de illa à nobis, vel à proximis habita vel habenda, ut ait S. D. in *2. 2. q. 26. a. 3. ad 3. & in 3. dist. 27. q. 1. ar. 1. & Cai. in 2. 2. q. 28. a. 1. & q. 35. a. 1. & Cap. in 3. dist. 27. q. 1. concl. 4.* & ratione probatur: nam si quis nollet sibi vel proximis bona supernaturalia, ut sunt bona sua vel proximorum, non peccaret peccato opposito spei: sed peccato odii contra se vel proximum, nisi forte sibi nollet beatitudinem propter maius obsequium Dei, ut fecerunt Moyses *Exod. 32.* & Paulus *Rom. 8.* Et si quis tristaretur de bono diuino, ut à se participato peccaret peccato accidia, ut explicat Cai. *2. 2. q. 35. a. 1.* & si tristaretur de bono diuino ut participato à proximo, peccaret peccato inuidiæ opposito charitati: Igitur hæc bona desiderare, & de illorum adoptione gaudere, quatenus sunt bona nostra, actus est charitatis: non autem spei. *Secundo* consideratur beatitudo, quatenus præsens & habita: & secundum hanc rationem gaudium de illa non est actus spei: quia nullus est actus elicitus ab aliqua virtute, nisi attingat obiectum formale & specificatum illius: at gaudium de beatitudine habita non potest attingere obiectum formale & specificatum spei: ergo. Maior patet. Minor probatur: quia in patria beatitudo non est futura neque ardua: cum habeatur Deus præsens & clare visus: ergo ibi non est obiectum spei: ergo. *Tertio* consideratur beatitudo ut bonum arduum & futurum, & gaudium de illa sub hac ratione considerata pertinet ad spem, quatenus certa expectatio illius ex auxilio diuino causat gaudium dicente Apost. *Rom. 12. Spe gaudentes:* quod explicat ibi S. D. *2. 2. q. 28. a. 1. ad 3.* Et multo potiori ratione desiderium beatitudinis hoc modo considerata actus est spei: quia proprium est spei tendere in beatitudinem, ut summum bonum futurum & arduum, de quo videndus est S. D. in *1. 2. q. 40. a. 1.* Nec tamen amittitur spes per contrarium desiderium, quo scilicet quis desiderat non habere supernaturalem beatitudinem: quia tale desiderium non contrariatur spei ratione obiecti eius formalis: quia non est dissidentia de sufficientia auxilii diuini: & ideo non corrumpit illam: sicut blasphemia, licet contrarietur actui fidei scilicet confessioni: non tamen fidei habitum destruit: quia non tollit rationem formalem obiecti fidei: & præsumptio qua quis existens in peccato, & volens in eo perseverare expectat ex diuina misericordia beatitudinem, contrariatur spei: nec tamen illam destruit: quia non tollit rationem eius formalem obiectivam.

QUARTO principaliter Notandum est ex D. Tho. in *4. dist. 49. q. 4. a. 4. q. 1. in c. & ad 3.* in beatis fruitionem, quæ est vna ex tribus animæ dotibus, non esse habitum distinctum à visione & dilectione: sed importare remotionem impedimentorum &c. Sicut igitur in via per eundem habitum tendimus ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis sub eadem ratione, ut patet ex dictis: (Nam sicut animæ gloria respectu viatoris est futura & ardua: ita & gloria corporis, quæ ad illam consequitur) sic animæ beatorum in patria eodem habitu fruitionis tendunt ad gloriam animæ, ut faciem & præsentem, & ad gloriam corporis sub eadem ratione: expectatur enim ut infallibiliter consequens ad gloriam animæ præsentem: & ideo attingitur & ipsa sub ratione præsentis & facili. Et confirmatur: quia in patria per charitatem volumus nobis gloriam animæ & corporis: ergo per eandem

gaudium in patria de adoptione Dei non posse esse elicitos à virtute spei.

Beatorum animas in patria per habitum charitatis, & dotem fruitionis appetere gloriam corporis, & ex eodem habitu, & fruitione appetitam fuisse à Christo viatore.

ut rationem ac nomen induit fruitionis, gaudebimus de illa & desiderabimus, quidquid futurum fuerit ad eius pertinens complementum. Probat consequentia: quia S. D. in 2. 2. q. 28. art. 4. docet eundem esse habitum virtutis & caritatis, qui inclinatur ad diligendum, & ad desiderandum bonum dilectum, & ad gaudendum de illo: & ideo S. D. in 2. 2. q. 18. art. 2. ad 1. ait Christum, qui simul erat comprehensor & viator, gloriam impassibilitatis & immortalitatis sperare potuisse: non tamen ita, ut haberet virtutem spei, quæ non respicit gloriam corporis, ut obiectum principale, sed potius fruitionem diuinam. *Sed forte dices cum Vasq. expectationem gloriæ corporis in Christo, dum esset adhuc passibilis: & nunc in animabus beatorum non elici ex aliquo habitu, sed ex solo diuino auxilio interius operante. Cuius responsio* falsitas patet ex absurdo ad eam manifeste consequente: ex ea namque sequitur nos viatores suauis, perfectius & connaturalius elicere actum desiderii gloriæ corporis, quam Christum & animæ beatorum; quia supernaturales actus, quale est hoc desiderium, suauis, perfectius & connaturalius eliciuntur ab habitu, per quem nos illud elicimus, quā ab auxilio solo diuino, per quod affirmat Vasq. Christum & beatos illud elicere.

Instit.

Solut.

Dices desiderium hoc elici saltem à voluntate affecta actu fruitionis, quo beatus Deo fruitur clare viso: eo quod voluntas hoc actu melius disponatur ad eliciendum illud desiderium, quam per spem. Quem dicendi modum Suar. attribuit Caietano: *sed hic etiam facile confutatur.* Quia voluntas beati affecta supernaturali actu amoris Dei non potest elicere sine habitu charitatis amorem proximi: nec sine habitu religionis supernaturalis actualem cultum supernaturalem Dei: neque anima Christi, aut aliæ animæ beatæ per visionem beatificam eleuata possunt sine habitu scientiæ infusæ, vel alio lumine supernaturali habere cognitionem supernaturalem eorum, quæ à Deo illis manifestantur: quia actus non dat suæ potentiæ facultatem sufficientem elicendi alium actum supernaturalem, nisi habitu mediante: ergo eadem ratione voluntas Christi non erat, neque est potens elicere tale desiderium supernaturale per solum fruitionis actum absque habitu supernaturali. Relinquitur igitur ut hic actus ex habitu charitatis, & dote fruitionis eliciatur: quæ videtur etiam esse sententia Cai. distinguit enim dicens habitum dici posse Theologicum dupliciter: *Vno modo* ex parte elicitui principii: *Alio modo* ex parte principalis obiecti: quæ præmissa distinctione duo dicit. Primum est: licet actualis illa expectatio gloriæ corporis ex parte elicitui principii non sit de facto actus Theologicus, esse tamen quantum sit ex suo genere actum virtutis Theologicæ. *Secundum* est expectationem illam ex parte obiecti formaliter esse magis Theologicum actum, quam si esset à virtute Theologica: quoniam si esset à virtute Theologica, scilicet spei, obiectum formale esset Deus habendus: in Christo autem sicut & in animabus beatorum ratio formalis obiecti est Deus habitus: hæc enim (inquit) ratio formalis succedit in Christo & beatis sperato principali, quod est obiectum formale spei: atque ideo actum secundarium spei remanentem, scilicet expectationem gloriæ corporis magis Theologicum reddit: constat autem animam Christi passibilis & animas beatorum in Deum ut habitum, ferri per actum ex habitu charitatis & dote fruitionis elicitum: igitur ex eodem habitu elicitum fuit à Christo, & nunc elicitur à beatis desiderium gloriæ corporis in ordine ad Deum habitum. Ex quo deducit Cai. hunc a-

ctum esse magis in Christo, & in beatis Theologicum, quam in viatoribus: sicut etiam respectui plurimarum animarum Deus habitus est obiectum magis Theologicum, id est perfectiorem habens rationem Theologicā perficientem, & specificantē habitum & actum, quam Deus habendus ut sic.

PRIMA CONCL. In Christo non fuit virtus spei, neque modo est in beatis. Hæc conclusio est S. D. in Textu. Vbi etiam optima ratione probatur: Cuius vis apparet ex iis, quæ breuiter scribunt Caiet. Med. & Aluar. super hoc art. & ex fundamentis supra positis: tota tamē vis probationis in eo consistit, quod deficiente ratione formali actus & habitus Theologici, deficit quoque actus & habitus Theologicus: hic autem deficit ratio formalis actus & habitus Theologici: quia hic non est Deus non habitus: Christus enim ut homo ab initio suæ conceptionis Deo clare viso fruebatur: ergo.

Conclusio-
nes dedu-
ctæ, & pri-
mata.

SECUNDA CONCL. Actus desiderandi Deum in via ex amore, quo nos ipsos diligimus, & delectatio vel gaudium in patria de adeptione Dei sunt actus secundum substantiam suam supernaturales. Hæc conclusio patet ex secundo fundamento.

TERTIA CONCL. Actus predicti in patria non sunt elicitii à virtute spei formaliter, aut materialiter sumpta: neque à solo auxilio diuino, sed ab habitu charitatis & à dote fruitionis. Hæc conclusio quo ad singulas suas partes probationes habet sufficientes ex duobus vltimis fundamentis.

VLTIMA CONCL. desiderium gloriæ corporis in Christo, cum existeret in carne passibili, & nunc in beatis animabus non erat, neque est spei Theologicæ formaliter, aut materialiter sumpta, neque solius auxilii actualis: sed charitatis & fruitionis, quæ est vna ex tribus dotibus anime Deum videntis. Hæc patet ex dictis.

CONTRA primam concl. sunt argum. quæ proponit & soluit S. D. hic & locis supra notatis, videlicet & solutiones. 1. 2. q. 3. a. 3. & 5. & 2. 2. q. 18. a. 2. & de virtutibus q. 4. a. 4. & alibi.

Argumenta,
concl.
& solutio-
nes.

Contra eandem conclusionem sunt hæc argum. *Primum* est: quia diuina scriptura pluries spem tribuit Christo. Nam Psal. 21. Christus Deo loquens ait: *Spes mea ab vberibus matris meæ.* Et Psal. 7. *Domine Deus meus in te speraui.* Et Psal. 30. *In te Domine speraui.* Confirmatur: quia Irenæus libro 2. cap. 47. & lib. 4. c. 25. Et Tertullianus lib. de patientia cap. 12. affirmant in beatis manere spem. Resp. loca scripturæ intelligenda esse de desiderio seu expectatione, quæ est actus charitatis & fruitionis, vel de expectatione membrorum Christi, in quibus est spes: quamuis enim antecedentia vel subsequencia de Christo loquantur: sæpe tamen in scriptura fit transitus à capite ad membra, & est contra ut notat Augustinus ex regulis cuiusdam Ticonii hæretici. Irenæus autem & Tertullianus nomine spei intelligunt actus charitatis & fruitionis in ordine ad gloriam animæ præsentem.

Ob. 1. cont.
i. concl.

Conf.

Solut.

Secundum est: Christus ante resurrectionem expectabat unionem Deitatis cum tota humanitate: sed hic erat actus virtutis Theologicæ, & habebat obiectum formale spei: ergo. Minor probatur: nā illa expectatio terminabatur ad unionem personalem cum Deo, quæ est maior quā unio essentialis diuinæ in ratione speciei cum intellectu creato: & erat bonū arduum quia expectabatur à voluntate Dei: Dicitur aut arduum illud, quod ex alterius voluntate dependet, non aut quod per labores obtinetur, quæ ratione auxiliij actualis Dei arduum est, licet sine nostro labore obtineatur. Resp. falsam esse minorem. Ad eius probationem dico primo obiectum spei primarium esse beatitudinem: secundarium autē id quod ordinatur ad beatitudinem. Secundo unionem illam post mortem Christi non habuisse rationem

Solut.

tionem ardui: quia illi debebatur ex merito. Tertio dico ad rationem ardui non sufficere, ut ex alterius pendeat voluntate, ut supra diximus. Quarto dico, auxilium Dei non esse obiectum spei, nisi quatenus ordinatur ad acquirendam essentialem animæ beatitudinem.

Obi. cont. 1. concl. CONTRA secundam concl. argument. Vasq.

Conf. Amare nobis quodcumque genus boni commodi & delectabilis, ut bonum nostrum est, & de illo adepto delectari siue frui non est supra naturam nostram sed nobis maxime naturale. Et confirmatur: quia in actu spei ratio supernaturalis, non provenit ex eo quod speramus, sed ex eo ad quod speramus: cum enim speramus a Deo aliquid supernaturaliter consequi spes illa supernaturalis est: qualis ea est quæ speramus gloriam corporis & animæ: ergo. *Resp.* falsum esse antec. nam ad amanda, desideranda & speranda bona supernaturalia, quæ facultatem nostram exuperant naturalem, & ad gaudendum de eorum adeptione necessaria est specialis virtus supernaturalis, scilicet charitas, ut probat S. D. 2.2. q. 25. a. 2. constat autem beatitudinem animæ & gloriam corporis esse bona supernaturalia: ideo &c. Et ex his etiam soluitur confirmati: falsum est enim antecedens.

Solut. CONTRA tertiam concl. quo ad primam & ultimam eius partem argum. Suar. quia licet charitas possit sub propria ratione benevolentie Dei in seipso amare illa bona, & etiam imperare vel referre omnem alium amorem ad Deum, tamen elicere proprium amorem concupiscentie & alios actus, qui cum illo connexi sunt non potest: ergo. Probatur antecedens: quia differunt isti amores essentialiter: cum habeant diversa motiva honestates & difficultates diversarum rationum. Et confirmatur: quia S. D. hic ad tertium ait sperare aliquid bona, scilicet propter eorum benevolentiam, non pertinere ad virtutem spei: sed ad aliam, quæ non potest esse, nisi charitas. *Resp.* falsum esse antec. quia, ut supra & alibi diximus cum D. Thom. & Cai. omnis amor amicitie annexum habet amorem concupiscentie: & amor quo nos ipsos amamus, claudit in se formaliter amorem concupiscentie, & unus habitus charitatis omnes dictorum actuum licet ratione diversas, continet honestates, nec habent difficultates adeo diversas, ut uno tolli nequeant habitu charitatis. Et huic responsioni fauet etiam dictum S. D. ad tertium.

Conf. CONTRA eandem concl. quo ad ultimam partem argumentatur Vasquez: quia solus habitus cum potentia est principium eliciens alicuius actus: unus autem actus non est principium eliciens contrarium alterius actus supernaturalis: ut fructio Dei non est habitus sed actus: ergo. *Resp.* falsum esse minorem: quia fructio accepta pro dote animæ non est actus secundus: sed habitus, ut patet ex D. Thom. in 4. dist. 49. q. 4. a. 4.

Solut. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Obi. 2. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Obi. 3. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Conf. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Solut. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Obi. 3. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Conf. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Solut. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Obi. 3. CONTRA eandem concl. est hoc argument. Actus quo Christus amore concupiscentie amabat sibi Deum, & gaudebat de illo habito & viso, ut erat bonus ipsi animæ Christi, erat actus spei; ergo. Probatur antecedens. Nam, ut ait S. D. in 2.2. q. 28. a. 1. ad 3. gaudium de bono diuino, ut participatur a nobis, est actus spei. Et confirmatur: quia non est actus charitatis, cum non feratur in bonum diuinum propter se & secundum se consideratum, sed ut participatum a me, quæ est alia ratio obiecti: ergo est actus spei: quia non est alia virtus a qua eliciatur. *Resp.* falsum est antec. Ad probationem dico D. Thom. loqui de bono diuino, ut participato a nobis in spe: sic enim ex ipsa spe sequitur gaudium & delectatio: nam quod speramus, habemus secundum quid scilicet in spe: licet similiter in D. Thom. 3. partem.

Naz. in D. Thom. 3. partem.

apliciter non habeamus, & de illo ut sic habito gaudemus. Ad confirm. dico ea probari actum illum non elici a charitate, nisi ut habet rationem fructio- nis, sub qua ratione respicit bonum diuinum, ut præsens.

CONTRA ultimam concl. argum. Vasq. Primo: quia Christus desideravit gloriam sui corporis a Deo obtinere, & credidit illam se obtenturum: ergo habuit circa illam actum spei & non tantum desiderij. Antecedens patet. Consequentia vero probatur: quia ratio ardui, quæ requiritur ad spe, non fuit in eo posita, ut eam gloriam magno cum labore esset consecutus, nempe a Deo humanitas Christi eam esset obtentura. *Resp.* nullam esse consequ. quia obiectum spei est beatitudo animæ obtinenda auxilio diuino, vel aliquid in ordine ad illam ut futuram: Christus autem non desiderabat gloriam corporis in ordine ad gloriam animæ, ut futuram sed ut præsentem: & ideo talis actus non erat spei sed fructio- nis. Ad probationem negatur assumptum: & ratio supra fuit assignata ex doctrina S. Thomæ. Secundo dico gloriam corporis in Christo existente in carne possibili non habuisse rationem ardui: quia continebatur infallibiliter in gloria animæ, ut suo tempore ea resisteret: non est autem arduum, quod habetur in causa infallibili. Sed aduersus hanc respons. sunt duo argumenta. Primum est: quia licet gloria corporis contineatur in gloria animæ beatificatæ simpliciter, & ut est forma corporis: non tamen continetur in gloria animæ beatificatæ solum in ordine ad Deum, & non in ordine ad corpus: sed anima Christi ante resurrectionem solum fuit beatificata in ordine ad Deum, ut ait S. D. de ver. q. 29. ar. 6. ad 4. Et in 3. dist. 8. q. 1. a. 2. q. 2. ergo. Secundum est: Christus meruit gloriam corporis: ergo non habuit illam infallibiliter in gloria animæ. Probatur consequentia: quia meritum non est respectu illorum, quæ infallibiliter habentur in sua radice, sicut licet quis habeat gratiam, non meretur virtutes infusas, quæ ad illam infallibiliter consequuntur: quia meritum ut ait S. D. de ver. loco supra notato in 4. argum. est respectu præmii quod redditur ex alterius voluntate, quasi merces: quod autem naturali & infallibili sequela sequitur ad bonum iam habitum, non expectatur ut merces reddenda ex alterius voluntate: ergo. Ad primum r. sp. nullam esse consequ. quoniam, ut ait S. D. infra q. 19. a. 1. ad 2. q. 45. a. 2. licet anima Christi ante passionem non fuerit glorificata, ut forma corporis: tamen secundum naturalem habitudinem, quæ est inter animam, & corpus, ex gloria animæ redundat gloria ad corpus: sed hæc naturalis habitudo (ait S. D.) in Christo subiacebat voluntati diuinitatis ipsius: ex qua factum est, ut beatitudo remaneret in anima & non deriuaretur ad corpus: sed caro pateretur &c. Non est autem arduum id, quod quis pro libito potest consequi tollendo impedimenta, vel quod ad tempus tantum ex diuina dispensatione habet impedimentum infallibiliter statuto tempore remouendum. Secundo dico, nullam esse consequentiam: quia gloria corporis non expectabatur in ordine ad gloriam animæ futuram sed præsentem: & ideo dato quod esset ardua, non pertinebat ad obiectum spei. Ad secundum resp. nullam esse consequ. Ad eius probationem responde- tur cum D. Tho. infra q. 19. a. 3. ad 3. assumptum non esse verum: quando ea, quæ continentur in alio, sequuntur ex eo non absolute, sed ex diuina ordinatione secundum congruentiam humanorum meritorum: in proposito autem, ut ait ibi S. Doct. sicut homo meretur per actum animæ, quem ex-

Obi. 1. cont. ult. concl.

Solut.

Repl. 1.

Repl. 2.

Solutio prioris replica.

Sol. post. replica.

eretur in corpore, ita etiam conuenit vt remuneretur per gloriam animæ redundantis ad corpus: & ideo non solum gloria animæ: sed etiam gloria corporis cadit sub merito: In Christo autem licet gloria animæ non ceciderit sub merito, erat tamē ex suo genere materia meriti simul cū gloria corporis ad eam consequente: ideo congrue factum est, vt impedita ex diuina dispensatione redundantia gloriæ animæ in corpus, eam redundantiam Christus suis actionibus mereretur. Neque tamē negandum est, gloriam corporis naturali sequela ex animæ gloria deriuari: id enim affirmat Aug. in epist. 56. D. Thom. infra q. 14. a. 1. ad 2. & Cai. infra q. 45. a. 2. & Astur. in sua Relect. de Christi gratia, q. 5. pag. 540. Sed cum hoc stat, vtrumque gloriam scilicet animæ & corporis cadere sub merito, vt in puris hominibus: ac per hoc gloriam animæ ad corpus ex diuina ordinatione secundū congruentiam humanorum meritorum deriuari: quia iuxta quantitatem meritorum est quantitas gloriæ animæ & consequenter etiam gloriæ corporis: & similiter stat gloriam corporis in Christo ad tempus impeditam ex diuina ordinatione ad corpus deriuari secundum congruentiam meritorū, quæ ad illius affectionem ordinabantur, ita vt duplici titulo gloria corporis Christo deberetur, scilicet ex gloria animæ naturaliter in corpus redundante, & ex meritis ad eam vt præmiū ordinatis.

ARTICVLVS V.

Vtrum in Christo fuerint dona.

Isa. 2. lib. 2.

Ad quantum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerint dona. Sicut enim communiter dicitur, dona dantur in adiutorium virtutum. Sed id, quod est in se perfectum, non indiget exteriori auxilio. Cum igitur in Christo fuerint virtutes perfectæ, videtur, quod in eo non fuerint dona.

Præterea: Non videtur esse eiusdem dare dona, & recipere: quia dare est habentis, accipere autem non habentis. Sed Christo conuenit dare dona: secundum illud Psalm. Dedit dona hominibus. Ergo Christo non conuenit accipere dona Spiritus sancti.

Præterea: Quatuor dona videntur pertinere ad cōtemplationem via scilicet sapientia, scientia, intellectus, & cōsilium, quod pertinet ad prudentiam: vnde & Philosophus in 6 Ethic. numerat ista inter virtutes intellectuales. Sed Christus habuit cōtemplationem patriæ. Ergo non habuit huiusmodi dona.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 4. Apprehendent septem mulieres virum vnum. Gl. Isa. id est, septem dona Spiritus sancti Christum.

p. 2. q. 68. art. 1.

Respondio dicendum, quod sicut in Secunda parte dictum est, dona proprie sunt perfectiones quadam potentiarum animæ, secundum quod sunt nata moueri à Spiritu sancto. Manifestum est autem, quod anima Christi perfectissime à Spiritu sancto mouebatur: secundum illud Luc. 4. Iesus autem plenus Spiritu sancto regressus est à Iordane, & agebatur à Spiritu in deserto. Vnde manifestum est, quod in Christo fuerint excellentissime dona.

Ad primum ergo dicendum, quod illud, quod est perfectum secundum ordinem suæ nature, indiget adiuuari ab eo, quod est altioris nature: sicut homo, quantuncunque perfectus indiget adiuuari à Deo. Et hoc modo virtutes, quæ perficiunt potentias animæ, secundum quod ducuntur ratione quantuncunque sint perfectæ, indigent adiuuari per dona, quæ perficiunt potentias animæ, secundum quod sunt mota à Spiritu sancto.

lib. 2. c. 41.

Ad secundum dicendum, quod Christus non secundum idem est recipiens, & dans dona Spiritus sancti: sed dat, secundum quod Deus, & accipit, secundum quod homo. Vnde Greg. dicit in secundo Moral. quod Spiritus sanctus

humanitatem Christi nunquam deseruit, ex cuius diuinitate procedit.

Ad tertium dicendum, quod in Christo non solum fuit cognitio patriæ, sed etiam cognitio via: vt infra dicitur. Et tamen etiam in patria sunt per aliquem modum dona Spiritus sancti, vt in Secunda parte dictum est.

Sensus quæriti.

Nomen & ratio doni declaratur in corpore.

Forma Textus.

CONCL. est: In Christo fuerint excellentissime dona. Probatur: Quia dona proprie sunt perfectiones quædam potentiarum animæ, secundū quod sunt nata moueri à Spiritu sancto: sed anima Christi perfectissime à Spiritu sancto mouebatur: ergo in Christo fuerint excellentissime dona. Maior patet ex 1. 2. q. 68. art. 1. Minor probatur ex diuina scriptura Luc. 4.

Expositio Textus.

DE donis Spiritus S. late differit S. D. in 1. 2. q. 68. & ibidem expositores: ac præsertim Med. qui pauca quædam hic annotauit ad huius articuli intelligentiam satis oportuna. Quib. alia quinque sunt addenda.

Primum est: Concl. in textu positam esse de fide: quod probatur primo ex sacris litteris Isaia 11. Requiescet super eum Spiritus Domini: Spiritus sapientiæ & intellectus: Spiritus consilij & fortitudinis &c. & Zach. 3. Super lapidem vnum septem oculi, & Apoc. 5. Et vidi, & ecce in medio throni, &c. agnum stantem, tantquam occisum habentem cornua septem, & oculos septem. Quæ loca de Christo habente prædicta septē dona explicant Hieron. ibidem. Origenes homil. 6. in Numeros. Iren. lib. 3. contra hæreses, c. 10. Basil. Isaia 4. lib. de sua fide. Idem probat Greg. lib. 29. mor. c. 26. vel 30. ex illo dicto Job. 38. Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades &c. Sed Vberius id probat Rupertus lib. de operibus Spiritus sancti, cuius scopus est ostendere actus donorum omnium fuisse in Christo. Secundo probatur: quia dona Spiritus sancti sunt connexa inter se ratione caritatis, vt ait S. D. in 1. 2. q. 68. a. 5. ergo sunt in omni habente charitatem: ergo perfectissime fuerunt in Christo. Tercio: quia singula dona ab Isaia enumerata maximam dicunt perfectionem: ergo fuerunt in Christo Quarto, quia in Christo fuit Spiritus S. secundum omnem plenitudinem suorum effectuum iuxta illud Luc. 4. Iesus autem plenus Spiritu sancto regressus est à Iordane, & agebatur à Spiritu in Deserto: ergo habuit omnia dona Spiritus sancti. Consequentia probatur: Nam si non habuit omnia dona: ergo potuit in eo esse maior plenitudo Spiritus sancti: imo non fuisset in eo tanta plenitudo, quanta fuit in cæteris sanctis, quibus datur Spiritus S. cum omnibus prædictis donis. Denique Verba illa Isaia 11. Requiescet super eum Spiritus Domini, &c. de solo Christo possunt intelligi, & ita communiter ab omnibus sanctis Patribus exponuntur: igitur fidei dogma certissimum est in Christo fuisse, & esse septem illa dona Spiritus S.

Secundum est dona illa, quamuis in Christo fuerint excellentissime: fuisse tamen eiusdem rationis cum iis, quæ cæteris conferuntur hominibus: quod etiam ex eo patet: Quia tam in Christo, quàm in nobis ex gratia manant habituali tanquam passionibus illius: gratia vero habitualis nō est in Christo diuersæ rationis ab ea, quæ in nobis est, vt infra patebit, nec personæ dignitas specificam affert habitibus diuersitatem.

Tertium est, duplicē esse donorū Spiritus sancti ordi-